

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónakhoz érve:
 Egy évre — 10 kor.
 Hosszabb időre — 5 c.
 Helyben készve érve:
 Egy évre — 20 kor.
 Hosszabb időre — 5 c.
 Vidékre postán szállítva:
 Egy évre — 24 kor.
 Hosszabb időre — 5 c.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Regisztrált minden nap a hűség és
 a hazaszeretetnek a kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.
 A szerkesztőség kizárólag visszajáró
 vagy megrendelőre nem vállal felelősséget.
 Hirdetvések és hirdetői díjak a
 kiadóhivatalban intézendők.
 Nyitni minden óra 5 másodperc.

† Császká György, érsek.
 1826—1904.

A magyar katolikus egyházat megint mélyes gyász érte. Kalocsa szelid lelkű, jószágos érseke ma este fél hat órakor 78 éves korában Budán, a kalocsai érsekség Szent György-téri palotájában visszaadta lelkét a Mindenhatónak, kinek 54 éven át felkent szolgálója volt.

Az áldott lelkű főpap az utóbbi időben sűrűn gyengélkedett, sőt több ízben gyengélkedése szinte aggasztóvá vált, de a jó Isten kegyelméből állapota ismét jobbra fordult. Tegnapelőtt, e hó 9-én gyengélkedése váratlanul válságossá vált, úgy hogy orvosai tanácsára ágyba feküdt. Nem is kelt fel többé. A gyilkos tüdőgyulladás, amely betegsége volt, megemészte áldásos életét.

Az elhalt főpapban a magyar katolicizmus egy szelid lelkű, munkás, adakozó, kitűnően képzett egyházfőt, a nagyváradai püspöki egyházmegye gondos metropolitáját vesztette el.

Császká György érsek szép pályát futott meg életében. Szerdahelyen született 1826. decz. 4-én. Középiskoláit elvégezvén a bécsi Pázmaneumba került fel theológiára. 1850. szeptember 21-én szentelték pappá az esztergomi érseki főmegyében. Működését mint nagyszombati érseki finevelőintézeti tanulmányi fel-

ügyelő s főgimnáziumi tanár kezdte. Fokként emelkedett azután, miglen 1870-ben Simor primás kanonokká nevezte ki. Négy év múlva már a szepesi püspöki széken látjuk, ahol 17 évet töltött áldásdús tevékenységben.

Eletében sokat áldozott közművelődési, egyházi és hazafias czélokra. Még szepesi püspök korában több kitüntetés érte. Ő felsége valóságos belső titkos tanácsossá, a vaskoronarend I. oszt. lovagjává nevezte ki. Kalocsa érseki székét királyunk kegyéből 1891-ben foglalta el, amelyben ilyeneként utódává lett a kortársai között tudományra, ékesszólásra messze kimagasló Haynald Lajos bíboros érseknek, a magyar katolicizmus eme büszkeségének.

Az elhalt főpap halálán országszerte megnyilatkozott a részvét.

Nehéz idők.

Ennek az Isten áldotta földnek csak a terhe a miénk. Haszna, java, régóta a másé.

A mi népünk élő röge ennek a földnek s a rög elporladt teste a mi népünknek. Ez az örök elválaszthatatlan kapocs a magyar nép és magyar föld között. És most kicsuszik a rög az emberek lába alól s maguk se tudják csak mély rezignációval mondják Isten tudja miért. Pedig, ha a földjétől elszakad a magyar paraszt, nem jó az többé semminek. It-

hon csak teher, csak morgó, minden zavarhoz kapható tömeg, vagy kivándorlásra induló s ránk nézve elvesztett tömeg.

Nem mondhatnók pedig, hogy nyomoruságos lett az ország egész népének sorsa. Soha annyi építkezés nem folyt, mint most a drága ipari napszámok mellett s csupa emeletes házak, modern csinos lakások épülnek. A fürdők tömve, a mulató helyek minden éjjel zajosak s mindenféle csapni való zengerájnak eldörögója az ország.

Pénz tehát van, csak hogy nem nálunk a magyar fajnál.

Nehéz okai vannak ennek.

Egy az, hogy az állam terhe egészen a mi földműves népünkre nehezül s adója egyéb kereseti ágakhoz képest óriási, életmódja pedig ősi szokások szerint folyik, a modern élethez való modern gazdálkodást nem érti; más megint az, hogy új életpályákra nem is gondol.

Paraszt asszonyt lehet látni, amint a városból hozza a zöldséget haza.

Kérdi az ember, hogy miért ad pénz illyesmire, hiszen otthon a majorban minden béresnek jut konvenczió föld, ott termelhetne eleget? A válasz az, hogy olyan olcsón lehet kapni, hogy nem érdemes termelni. Hát egyebet is kap olcsón. Csak pár krajczár ez is az is, aztán az a vége, hogy ami kis buzát termelt egy-két holdnyi földjén az rá megy az ilyen csupa olcsó dolgokra, melyet nem tartott érdemesnek otthon termelni,

„TISZÁNTÚL“ TARCZÁJA.

A Fekete tenger Körösszegen.

(egy valóra nem vált történet.)

Irta: Kaczvinsky Andor.

Esőért könyörgő, vizet szomjuzó, árnyas ligetet kereső, tollat sercsegetető; betűt izzadó kedves olvasóm, szinte elképzelhetetlennek fogja találni Körösszegen a feketetengert és — igazán van.

A nyocén ptyocén vagy pláne az an hracén korszámban lehetett talán ott tenger — de ma?!! . . . egyesegyedül három ferju erős tervezetében leli származását a fenti bihetetlen hiedelem.

* * *

Egész éven át folytak a tervezetek, szaktanácskozások megmásíthatatlan erős elhatározások a Körös puha hátán, dereglyén elérni a Fekete tengerig!!! . . .

Az eszme oly elragadó, a kivitel oly csábító volt, hogy a vezérferju komolyan meghökent, hogy a már megadott építési terv rajza elég nagy mértékben lényegesen a jelentkezők magas számához képest a vízi járművek, mely mint mélyjárata, de kifogásalan gyorsfutamu, a lunge hű szellőben a jatszai babokon zajaló tava suhanó, alkalmatosság, a bordák közé kerülő vízi sport férfait; a műzümánok

hetedik egének varázslatos világába ragadandja, melyben az egykori csizmadia poeta szerint: „Úgy áll lelkük az boldogságnak, mint az Csáki gulyája az boglyának.“ A r-mek vízi jármű végre elkészült, a nagy nap közeledett. Az érdeklődők bámulattal és irigykedve nézték a szép alkotmányt és éppen úgy bírálatták, mint a menyasszony keletgyéjét a leánypajtások, egyik ócsárolta irigységből, — mert nem irigylendő-e uraim egy a nap perzselő hevében mozgó, vagy a fülledt levegővel telített szobában vergődő ember előtt — olyan embertársra, ki lunge csolnakon hűs hullámok között vonul tova, ismeretlen tájak felé, a morgó panoráma össz-s hájait a természetben élvezve minden pillanat egy-egy remekét tünteti szeméi elé, a fölséges természetnek! . . .

A másik szakérően vizsgálja mint a kupecz a lovat — magatartását és karcsúságát vagy szabályos ivszerű hajlását vagy pedig piroz és zöld színét.

A csolnak orrán a szobrászi művészet famunkálatának netovábbja, egy vízi nympa fej ékeskedik, mely haragos b-csmérlő tekintetét látszik a Körös vizébe vetni, mintha mondaná: »Te hivány folyó, mi vagy te nekem?! — cs-kélység.«

Mivel minden hajónak neve szokott lenni, a résztvevők tanácsa »Hatos« névvel tüntette ki a csolnakot, sőt ezen nevet megfelelő ornamentikával a hajó oldalán akarta megörökíteni.

De a költségvetésben felvett festék anyag teljesen elfogyván, sajnálatosan megakadályozta a külső dísznek eme különben nélkülözhetlen kellekét.

A név sajátosságára nézve pedig igyekezem mindenkit felvilágosítani, hogy Hatos elnevezés nem a Lónyai féle hatos peculátra való visszaemlékezés vagy méltatásából merült fel, hanem keletös vagy talán harmas jelentősége is van a hajó keresztnévnek.

Az első, hogy hat személyre építették. A másik, hogy óráként legalább hat mérföldet kell megfutoi a hajónak. A harmadik pedig, hogy a hajó nyugállásában a fedélzeten csak egy hatos os vízzel lehet ferblizni!

De elkövetkezett az indulás előtti nap, a komoly felhívásokra jelentkezés oly eredményt szült, mint mikor G deon harcra szólítván az izraelitákat a 30.000 jelentkező közül, a mikor figyelmeztetését, hogy »aki félti az életét avagy a szepesre hajlamai vannak, az maradjon otthon«, elmondá, rögön lepadt 300-ra a harcosok száma.

Itt is jelentkezett tizennégy, komoly számítás alá esett hét, az elindulás napján maradtak hárman.

Az indulástól már csak néhány percz válsztotta el hő-eiket. A szükséges szerelvények Hatoson behajózva voltak, melynek hátulján büszkén lengett a trikolor.

Mint ma közönségesen igen szép tiszta idő volt, a harmat még ott csillogott a gyér

míg más, aki termeli tízszer annyit nyera rajta, mint ő a búzán.

Elmaradt a régi szóttos-varottas is a népviselettel együtt, mely jó anyagból otthon készülve soká tartott, kevésbe került és szép volt. Ma veszik a vásznat és rosszat, drágán s ruháikat varratják az asszonyok is módisan és izléstelenül.

Az apró fényüzés eljutott a tanyai házak zsupp födele alá is, de az apró javítás a földmívelésen, még ismeretlen sőt antipatiával találkozunk.

Más élet pályát sem választ a magyar, csak a földmívelést. Vérében van, még az elkényesedett városi szolgálo is haza jár aratni. Központi fogyasztási telep nélkül azonban a mai kereskedelem hazafisága mellett ugyan soha sem fog a házi ipar kifejlődni, mely a hosszú télen jövedelmezne.

Mert hát ügyes ilyesmire a magyar és izlése is van hozzá.

Valakitől eltanulták több helyen a natur munkát. Mogyoró vesszőből kis virág asztalt, álványt mint tákol össze ügyesen pár szegény ember és jól pénzel belőle. Falun se szeri se száma a barkácsoló embernek. Mind jó talaja a házi iparnak, de hát a néppel csak akkor foglalkoznak, ha foglalnak náluk. Egyedül a gazdasági szakegyletek törődnek a mi fajunkkal, gazdálkodó parasztjainkkal. — Ezek elmennek véreink közé s szörmentén beadják nekik a gazdasági irományokat. Fog is már itt-ott.

Igazi szakszerű népiskoláktól, mely baromfi tenyésztés, tojás kivitel, kertészeti dolgok, méhészet stb. re tanítaná az ismétlő iskolásokat csak a jövő zenéje, a jó faiskolák is csak most készülnek egy-egy erősekező népszerűtő főszolgabíró járásában, egyebekben minden a régiben maradt.

Nagy szükség volna bizony rá, hogy a föld adót rendezzék, telepítést csináljanak s a házi iparra oktassák a népet,

mert még egy ilyen év, mint az ideit s a Cunard Lynie nem győzi vinni kifelé a földje fosztott jó magyar népet.

P—y.

A vasárnapi munkaszünet felfüggesztése.

A hivatalos lap a következő rendeletet közli:

Szent István király napja a folyó évben szombatra esik s így két munkaszüneti nap közvetlenül követi egymást, minek következtében a kötelező munkaszünetre vonatkozó rendelkezések fenntartása mellett a forgalmi élet nem csekély részében egyfolytában csaknem 48 órán át szenvedne fennakadást. Mútan a forgalom ily mérvű szünetelése főképen az élelmezéssel kapcsolatos, de egyéb iparágaknál is a közönségre előreláthatólag sok hátránnyal járna, az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1904. évi XIII. törvényczikk 3. §-a alapján a belügyi és földmívelésügyi miniszter urakkal, illetve a horvát-szlavon-dalmát bán urral egyetértőleg a folyó évi augusztus hó 21-re eső vasárnapra kivételesen megengedem, hogy mindazon ipari munka, mely hivatali elődöm múlt évi június hó 13-án 28.559. számú rendelete értelmében vasárnapon az allábbi rendelkezéssel megállapított időnél hosszabb időn át nem végezhető, a jelzett egy vasárnapon az reggel 6 órától déli 12 óráig és esti hat órán túl akadálytalanul végezhető legyen.

Budapesten, 1904-ik évi augusztus hó 3-ikán.
Hieronymi s. k.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, augusztus. 11.

Elnök Perczel Dezső.

A Ház harmadszori olvasásban is elfogadta a tegnap elfogadott javaslatokat.

Ezután rátértek Györfly Gyula mentelmi ügyére.

Eötvös Károly nem helyesli, hogy egy régebbi ügyből kifolyólag az újonnan megválasztott képviselő ellen is folytatják az összeférhetlenségi eljárást, kéri, halasszák el addig az ügyet, amíg Szivák Imre, a bizottság mos-

tani elnöke, s kisebbségi vélemény egyik aláírója nyilatkozik.

Flóss Sándor: Az összeférhetlenségi kérdés nem tartozik ide. Ebben az ügyben csak a mentelmi jog megbirálásáról lehet szó. A mentelmi jogot csak kivülről sérthetik meg, mert máskülönben előfordulhat az az eset, hogy egyes képviselők az elnök ellen is jelentenek be mentelmi eseteket.

Kéri annak a kimondását, hogy a mentelmi jog nincsen megsérve.

Maróthy Lajos hasonló értelemben szólal fel.

Elnök: Fölteszem a kérdést...

Polonyi Géza a kérdés feltévése ellen szól. Kijelenti, hogy a Házzsabályok értelmében előbb Eötvös halasztó indítványa fölött szavazzanak.

A Ház elvetette Eötvös indítványát, elfogadta a mentelmi bizottság javaslatát.

Rátértek

az interpellációkra.

Tallian Béla földmívelésügyi miniszter válaszol Pozsgay Miklósnak a takarmányügyben tett interpellációjára. A szállítási kedvezményre a kormány egyes engedményeket tett. A kivitelre vonatkozólag a mai napon mondta ki a magyar és osztrák kormány a kiviteli tilalmat.

Polonyi Géza: De még Ausztriába sem viszik kil

Tallian Béla: De igen!

Polonyi Géza: Itt is a közös vámterületnek használ, akkor nincs a cél elérve. (Zaj a jobboldalon.)

Tallian Béla: Mivel ma még közös vámterületről tudunk, csak így tehetünk, másképen nem lehetett.

A Ház tudomásul vette.

Tisza István gróf miniszterelnök: válaszol Nosz Gyula interpellációjára a képviselők hanyatlása tárgyában. Kijelenti, hogy ott semmi hanyatlást nem lát, nem is segíthet.

A Ház tudomásul vette.

A Wagner-zene.

Tisza István gróf ezután válaszol Rákosi Viktornek az opera Wagner ciklusa dolgában Elmondja, hogy a budapesti operának minden zeneműre ki kell terjednie. A magyar zene Franciaországban is tért hódított magának.

Eötvös Károly: Mert ott van érzék a magyar zene iránt, nem kap helyet a német!

Tisza István gróf miniszterelnök a magyar

növényzetten a felkelő nap megaranyozta a láthatár peremét.

Reggeli négy óra. A kis hidfőnél az érdeklődők serege tolongott, már csak a horgony felvetéséről volt szó, mely annyiból állott, hogy karóhoz hurkolt kötélistrangot eloldjanak. Ennek megtörténte után bucsu riadalom »Servus pajtás! Isten veled! — a viszontlátásra! még egy angol fáre well« is kidukkált, melyre a Hatosköl kalaplengetés volt a felelet. Elindultak.

A kanyargós folyam iveit a kormányos kitűnő szakképzettséggel csinálta meg a Hatosköl és minden akadály nélkül haladtak át az alföldi vasuti hid izezete alatt és ha vitorlájuk lett volna azt mondhatnánk, hogy duzzadó vitorlával szelte a Hatos a folyam hullámain.

De már a vasuti hidon alul fenyegető akadályok jelentkeztek csurgók alakjában, melyre a csolnak is fájdalmas nyöszörgést hallott.

A hajósok erre rémesen kapkodták evezőiket hol jobbra, hol balra, mely a viz sekély volta miatt nemes hivatásából kivetkőzve közönséges tolóruddá aljasult.

Ezentul hajósainkra sisyphusi munka, kirozó és györtelmes fáradsalmak láncolata következett. Mert amit ezentul törhetlen kiartással kerestek a Körös medrében; az víz

lett volna, de sehol sem volt. A csolnak elő részén levő nympa arcza, mint ha eltorzult volna és mintegy segítség kiáltásra nyitotta volna fel hangtalan ajkait.

Már több fondányi hosszóságban tolták a csolnakot mely hol bömbölve mint viador bika hol tocsikorgatva mint a krokodil kényszergett egy pár métert még végre a tarjáni delelőnél egy nagyot hördülve, végképen megfeneklett!...

Hajósaink tagbaszakadt pompás izomzatú emberek a veszély teljes nagyságát felismerve a kormányos rögtön saru levetést kommandirozott, ennek megtörténtevel a nadrággal vegyest lábura való felgyűrés után le a járműből — taszítani! A Hatos engedett megrögzöttségéből és nagyobb mozgékonytságot tanusított ugyan de ez csak a körbenforgásig ment. Végre a csapófa feszítésének engedve nagyot nyöszörgve hangos morgással bele egyezett abba, hogy tovább vonszolják. Hőseink halántékáról kövér izzadság csöppekben gyöngyözött a végzett munka glóriája míg végre a gyéresi átjárónál az ismét megcsöknyösödött hatost elhagyva pihenésbe helyezték faradt tagjaikat.

Egyikük a part gyepes hátán a perzselő nap hevével mit sem törődve hanyat vágta magát és a közérzülethez méltóan sas szemével az ég azurján eső felhőt vadászott, — a másik a part szélén ülve, tenyerébe mélyesztett fejével azon a praktikumon töprengött, hogy ha e Ha-

tos alá kereket szerkesztettek volna a harminczhármaz kajla fülű szürke lovát beleragasztják a súlyos evező lapát helyett egy fűz vessző segítségével már valahol Szeghalomnál járnának!...

A harmadik a leggyakorlatibb oldalát fogta fel a helyzetnek, az elemőzsiás láda tartalmának kirakosgatásával. E munkája közben önkénytelenül kiröppent a szó ajakán »koma, koma, Gyoma-Gyoma«. Megállapodás szerint ugyanis ez utóbbi helyen számítottak elég bő vízzel!...

Ezután az ebéd vigan folyt a fáradság szinte feledésbe ment. Ebéd még egy hosszú pihenés és újra keserves tovább!

Nem untatom kedves olvasómat az újra beállott küzdelmek lajtorjájával, elég annyi hozzá, hogy mire a lenyugvó nap sugárai bucsut intettek — és megjelentek a csillagok miliárdjai, — utasaink elernyedé tagokkal kötöttek ki Köröszeg alatt.

Első dolog volt a parton az indián biwak sátor felállítása és az éjjeli pihenőhely elkészítése, rövid vacsora után a jól kiérdemelt nyugalom. A megkötözött munka — az evezők által feltört tenyerek bepölyázása után a kis csapat mély álomba szendertült!... kivételt csak a fő kormányos képezett, ki a tervezett ut eddig is óriási méretű akadályai a kimerültség izomláza csak gyöngye alvásában részesíthetett.

Ugy éjjel körül külső neszre és egyik társa erős szótagolására ébredt föl:

zenéről nem fog Eötvöstől tanulni, mert ő átérzi mindig, hogy mi a magyar zene, azt is tudja, hogy az csak a maga naiv, népies fenségében maradhat meg magyarnak. Mihelyt kultiváljuk, idegen akkordokkal kell felszerelni, és ezzel csak ártunk az ügyeknek. (Ugy van a jobboldalon.)

Rákosi Viktor: Persze szükség van a Wagner-zenére mert csak így művelődhetünk! Még ferde nézet!

Tisza István gróf miniszterelnök szükségét érzi azonban annak, hogy a zeneakadémiákban tisztán magyar tanórák kapjanak helyet. (Eljenzés a jobboldalon.)

Rákosi Viktor maga is örömmel elhallgat egy-egy szép Wagner-operát, de nem mind-egyiket. Bizonyos tekintetben ő is szépnek találja.

Eötvös Károly: Na én nem! (Derűtlenség.)

Rákosi Viktor kijelenti azonban, hogy ha van valami szép is a Wagner-zenében, nem szabad azt a magyar zene rovására kultiválni.

A magyar zene a nép lelkéből fakadó melodia, azt fejleszteni, tégitani kell, nem pedig Wagner akkordokkal előlni. Ha fejleszteni fogjuk, még elérhetjük azt az időt is vagy 20 év múlva, — hogy lesz magyar Wagner-operánk.

A mai zeneakadémiákban igazán kevés a magyar tanár s különösen az igazgató: Mihálovics valóságos ultra Wagnerista. Példát hoz fel, hogy mennyire káros munkát végez a magyar zenekultúra rovására ez az intézet. A legkafizásabb költőnek, Abrányi Emilnek van egy kiváló zenetehetséggel megáldott fia. Belekertült a zeneakadémiába és ma a legnagyobb Wagnerista lett belőle.

Ezek az állapotok segíteni kell, Mihálovicsnak, aki sült német, német zenét tanít, le kell kerülnie a magyar királyi zeneakadémia igazgatói állásáról s helyét magyar emberrel kell betölteni. (Zajos helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.) A választ nem veszi tudomásul.

A ház többsége a választ tudomásul veszi.

Eötvös Károly: Szavainak félreértése miatt szólal fel.

Kijelenti, hogy a magyar zene művelése éppen olyan szükséges, mint maga a néptanítás.

A zene, a dal fejezi ki legszebben az ember érzését.

Nem lehet elvitatni, hogy a Wagner-zene soha olyan érzést nem tolmácsolhat, mint a magyar.

Annóra soha sem fejezi ki az ember belső lélekvilágát, mint a magyar. Nincs is szebb dal

„Ah! al fe . . . ke . . . te ten . . . ger.”
Izgatott álom hatása volt. A mint felül fekvő helyzetéből, a hold besurranó világánál látott ő feketét! De nem tengert, hanem egy fekete cigányf-jét, — melynek gazdája a Sebasköröst méhrájként ellepő orvhalászok közé tartozott — ki meg pillantván a különös alakú sátrát a vászon ajó nyíláson bepillantván, részére egy jó fogást akart eszközölni. A kormányos hirtelen fel pattanván s utána a többiek is revolver lövésekkel üdvözölte az éji látogatót kinek elég szerencséje volt az éj sötétében — épségben — elinalni! . . .

Ez után álomról többé szó sem lévén virradatkor a *Hatos fuvaros* útján a Sebes Körös határol az élelmiszeres ládákkal együtt megöregt zászóval bár szekérhátára került. A drága teher a fuvarosnak örökké mámorító emlékében marad, mert sikerült neki minden további alku nélkül az összes élelmiszeres ládák tartalmát saját részére fenéig *kielegezni*. Utasaink bár eredeti tervükben megakadályozva gözzel érkeztek az éj néma csöndjében haza. Elválás előtt a hét vezérhez illő elszántsággal fogadták meg hogy *ha vis nincs vizi utra többé egyáltalán nem mennek.*

mint a magyar. Ez befejezett, elvitázhatatlan tény, ezt az előnyt ki kell tisztelettel használni a külföldön, magyar zenének magyar művészekkel kell tért hódítani az idegen nemzeteknél. (Helyeslés a baloldalon.)

Támadja Mihálovicsot, hogy nem veszi tudomásul a választ.

Sorra tudomásul vették ezután a belügyminiszternek az újpesti rendőri brutalitásra, a vaskóhi jegyző visszaélései, a dunaföldvári állapotok és a tolonczszabályzatra tett válaszait.

Rátértek

Aradmegye szervezeti szabályzata

tárgyában a Vlád Aurél által előterjesztett interpellációjára.

Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, hogy csupán két kérdést szabályoztak, a többi mind érintetlen maradt. Különben a törvényhatóság látja legjobban, mint kell elintézni a dolgokat, abba nem szól bele.

A Ház tudomásul vette a választ.

Hasonlóan tudomásul vette a tapolczai panaszok és a nagykirályi választás tárgyában a választ. **Tisza István gróf miniszterelnök** válaszol ezután Rákosi Viktornak a kolozsvári Nemzeti színház építése tárgyában tett interpellációjára.

Fenntartja régebbi kijelentését, hogy az idegen építész terve volt a legmegfelelőbb. A kolozsvári helyi bizottság is helyeselte az ő tervét, melylyel egy a mai kor igényeinek megfelelő színházat akar.

Nem látja visszazoritva a hazai építőművészeket, a czikkereket a czégek különben is hazai iparosoknál kell beszerezni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Rákosi Viktor kijelenti, hogy nem veszi tudomásul, mert ha a külföld többi államai el lehetnek német építészektől, mi is ellehetünk.

Egyedül mi vagyunk olyan szerencsétlenek, hogy túrofnunk kell a németet. Magyarországnak vannak kiünő magyar művészei, kiállják a versenyt bármelyik idegennel.

A Ház többsége tudomásul veszi a választ.

A nyári szünet.

Tisza István gróf miniszterelnök tájékoztatja a Házat a további teendőkről. Indítványozza, hogy a nyári szünet előtt több ülést ne tartsanak s a legközelebbi ülés október 10-én legyen.

Polónyi Géza: Hozzájárul az indítványhoz, de hibáztatja, hogy a pénzügyminiszter most nyújtotta be a rendkívüli hitelről szóló javaslatot.

Tisza miniszterelnök feleli: ez ügyet ősszel tárgyalják. Akkor újult erővel szólhatnak hozzá.

Elnök kérdésére elfogadják az indítványt. Az elnök felhatalmazást kapott, hogy formális üléseket hívjon össze.

Az osdori határkérdés.

Polónyi előterjeszti interpellációját az osdori határkérdés ügyében.

Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, hogy ezidőszent érdemleges választ nem adhat. Különben is a határrendezés az egész vonalra ki lesz terjesztve.

Polónyi ismételt felszólalása és **Tisza** miniszterelnök válasza után az elnök jelenti, hogy az interpellációt kiadják a belügyminiszternek, hitelesítik a jegyzőkönyvet és ezzel vége az ülésnek.

A takarmánykivitel eltiltása.

A pénzügyi, kereskedelemügyi és földmívelésügyi magyar királyi miniszterek 1904. évi augusztus hó 10-én kelt 2772. P. M. számú rendelete, a takarmánymagok kivitelének megtiltása tárgyában.

A magyar minisztertanács elhatározása alapján és egyetértéssel az érdekelt cs. kir. osz-

trák miniszterumokkal, a melassz, (szörplé), tengeri, zab, lóbab, csillagfürt búkkány, burgonya, mindennemű friss és szárított takarmányfűvek (mint széna, here stb.) szalma, szecska, polyva, korpa, malátacsira, olajpogácsa, moslék, törköly és répaszeletek kivitele az osztrák-magyar vámterület összes határain megtiltatik.

Ez a tilalom azon a napon lép hatályba, a melyen az egyes vámhivatalok tudomására jut és a visszavonásig érvényben marad.

A fent elősorolt takarmányokból álló azok a küldemények, amelyek kimutathatólag 1904. évi aug 12-ike előtt külföldre való elszállítás végett vasúton vagy hajón feladattak, a határállomásokon kiléphetnek.

Badapestben, 1904-ik évi augusztus hó 10-ikén.

Városi közgyűlés.

Röviden végzett az a néhány törvényhatósági bizottsági tag a tárgyalásra kiűzött ügyekkel, aki a tegnapi városi közgyűlésen megjelent.

Ha dr. **Halász Lajos** fel nem szóla, nem hallottuk volna, csak az előadók hangját. Még ezek is nagyon kevesen, összesen ketten voltak.

Az interpellációknál azonban érdekes felszólalások történtek, azon botrányos esetből kifolyólag, hogy a sályi községben kiűzött tűzhöz mikor segítyt kértek, a városgazda nem adott lovakat s így a tűzoltó főparancsnok a saját pénzéből kénytelen volt bérkocsis lovakat fogadni.

Szóba jött még a városi tisztviselők tömeges szabadságolása, amelynek hátrányára mi is rámutatunk már s elég éles kritikával kommentálták ezeket az állapotokat.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Béthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Bordé Ferencz, Komlóssy József, Darvasy Lajos, Dus László, Tóth Márton, Sztarill János, Baróthy Akos, Kőszeghy József, Ragány János, Lakos Lajos, Bozóky Béla, Mezey Mihály, Nozák Rezső, Szokoly Tamás, dr. Altmann Jakab, Beczkay Lajos, Czeglédy Jeremiás, dr. Halász Lajos, M helyi Adolf, Sulyok István, Széles Lajos, Weisz Károly, dr. Dési Géza, Domokos Károly, Feldmann Izidor, dr. Gyémánt Jenő, dr. Moskovits József, Ländler Ferencz, Munk Jakab, Sebestyén Lajos, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Steiner M. Albert, Weiszlovi Adolf.

Bordé Ferencz főjegyző felolvasta a polgármesteri havi jelentést, amelynek érdekesebb pontjait közöltük.

Felemlíti még a jelentés, hogy néhai Szilágyi D. Nagyvárad szülötőnek a tarpataki völgyben emléket emeltek s az ünnepélyre Nagyvárad város törvényhatóságát is meghívták. A város képviseletében id. **Rimanóczy Kálmán** és **Rács Mihály** biz. tagok vettek részt.

A lapokban olyan hírek jelentek meg, hogy a városban a tifusz járványszerűleg fellépett.

Megnyugtatóan bejelenti, hogy a tifusz csak szórványosan fordult elő, mint más évben is s éppen nincs ok aggodalomra. Intézkednek az utcák és udvarok tisztán tartásáról és az éretlen gyümölcs eladásának a megállítására.

A pénztárvizsgálat és a tisztviselők szabadsága.

A polgármesteri jelentés kapcán felszóla dr. **Halász Lajos.** Csodálkozik, hogy a városi pénztárnál előfordult sikkasztás vizsgálatáról nincs említés téve, pedig a vizsgálatban fordulat állott be.

Elnök főispán figyelmezteti a szónokot

hogy csak a polgármesteri jelentéshez szólhat, az abban felhozottakra.

Halász Lajos dr azt kérdi, hogy a vizsgálat be lett-e fejezve? s beterjesztik-e a miniszteri kiküldött jelentését; ha nem, az esetben az ügy állásáról a jövő gyűlésen tegyen jelentést a polgármester. — Felvilágosítást kér továbbá, hogy a városi tisztviselők közül kik vannak szabadságon. Jövőben a szabadságon levők neveit közöljék a törvényhatósággal.

Elődikó főispán felvilágosításul kijelenti, hogy a pénztárnál a vizsgálat megtartott s a miniszteri kiküldött a vizsgálatról szóló jelentést beterjesztette; de a további vizsgálatot csak akkor folytatják, ha a törvényhatóság által kiküldött bizottság tagjai itthon lesznek. Neki is különös gondja van az ügyre s a feyelmit is gyorsan befogják fejezni. A közönség megnyugtatóra kijelentheti, hogy egy krajczár újabb hiány sincs a pénztárban.

A szabadságon levő tisztviselők bejelentése tárgyában határozzon a bizottság.

A közgyűlés a polgármester jelentését tudomásul vette s kívánja, hogy a szabadságon levő tisztviselők, a nyári hónapokban, mindig bejelentessenek a törvényhatóságaiknak.

A közigazgatási bizottság az 1904. év első feléről szóló jelentését tudomásul vették s felküldik a miniszterhez.

A kereskedelmi miniszternek a Nagyváradon létesítendő iparoktatási intézet tárgyában küldött leiratát örömmel fogadták s megbízták a polgármestert, hogy a miniszter kiküldöttjével a tárgyalásokat tartsa meg s arról tegyen jelentést.

A belügyminiszter a Fő-utca, Bémer-tér, Szent-János és Fűzes-utcákön létesítendő csatornázásra vonatkozó közgyűlési határozatot jóváhagyta, a csatorna létesítése ellen kifogása nincs; a pénzügyi részletekre vonatkozólag azonban annak idején fog határozni. Figyelmezteti a várost, hogy a csatorna tisztító telepét és a fegyűjtő csatornát Szent-János községig, szintén mielőbb építse ki. — A miniszter leiratát tudomásul vették.

A kintzött köztérvételei, kártalanítási ügyeket részben elintézték, részben a jövő havi közgyűlésre tűzték ki.

A Fő-utca, Bémer-tér, Szent-János- és Fűzes-utcák csatornázási munkálatait a megtartott árverés alapján a legolcsóbb ajánlatot tevő Madarász és Flanté vállalkozó cégnek adták ki.

A villamosmű hiányai.

Az utóbbi időkben a villamosvezetékeknel előfordult két halálos szerencsétlenség alkalmából a villamosmű igazgatója előterjesztést tett a tanácshoz, amelyben kifogásolja a villamos vezetékek építését z azt nagyon felületesnek és hiányosnak jelzi. Több pótlás, különösen pedig a szerencsétlenségek elhárítása végett kikapcsoló állomások szükségesek. E észlra 10000 korona összeget kér.

A városi tanács ismertette az ügyet s javasolta a közgyűlésnek, hogy a pótlásokat rendelje el s az erre szükséges 10000 koronát szavazza meg.

A közgyűlés a tanács javaslatát szó nélkül elfogadta.

A Sztaroveszky-utcán levő volt Fűzeséri laktanya épületére megtartott árverés eredménye nem előnyös a városra s így azt nem vették figyelembe, hanem az eladással kedvezőbb alkalomra várnak.

A többi jelentéktlenebb ügyeket is minden felszólalás nélkül intézték el; a kért előlegeket és szabadság időt megadták.

A tömeges szabadságolások.

A szabadságidők engedélyezésénél dr **Moskovits** József szóla fel. Rámutatott arra a szertelen, vizás állapotra, ami a városnál jelenleg van. A legtöbb tisztviselő szabadságot élvez. Más hivatalnál nem így van s nagyon nehezen megy a szabadságolás, míg a városnál mindenki szabadságot, akár van erre, akár nincs szüksége. Rendszert kell behozni a szabadságolásban. Foglalkozzék ezzel a tanács.

Bordé Ferencz főjegyző igéri, hogy a szervezeti szabályzat revíziójánál erre a kérdésre is figyelemmel lesznek.

A gyermekórház kibővítését 8800 korona költséggel, elhatározták.

Interpellációk.

Az ülés végén került a sor az interpellációkra. Az interpellációs könyvbe dr **Halász** Lajos két interpellációt jegyzett be.

Dr **Halász** Lajos kifogásolja, hogy a vízvezeték kibővítésénél az újvárosi fatelepekre nem vezették ki a csöveket, holott csak 100 méter csőről van szó. Itt sok faanyag van felhalmozva s tűzbiztonsági szempontból is szükség volna a vízvezetékre, ezenkívül sok munkás foglalkozik a telepen.

Egy kis szükkebltség.

Kérdi továbbá **Halász** Lajos, hogy minő intézkedések vannak gyakorlatban, ha a szomszédos községeköl tűz esetén tűzoltósegélyt kérnek. Nemrég Pécze Szöllősrre kértek segélyt s a városgazda nem adott lovakat a tűzoltók részére. A napokban Sályi községben pusztított a tűz s a kért segélyhez a fogatot újból megtagadta a városgazda. Mezey tűzoltó parancsnok a főispán utasítására hivatkozva kérte a várostól a szükséges 2—4 lovat, de a városgazda azt felelte, neki csak az Isten parancsol. Így Mezey a saját pénzéből fogadott bérkocsis lovakat. A város 36 lovából juthatna ily emberbaráti célra vész esetén pár ló, ne csak a tisztviselők kocsikázására használják azokat.

Bordé Ferencz válaszolt az interpellációkra. A vízvezeték elvezetik a fatelepekre, már utasítva van erre a vállalkozó. — A fogatok eltiltására vonatkozólag semmiféle rendelkezés nincs. Ilyen szárazságban a városban is lehet tűz, s nem czélszerű az igákat szétforgácsolni. A tűzoltó felszerelés az önkéntes tűzoltó egyeslet s azzal rendelkezik, a város fogatai azonaan csak a polgármester rendelkezésére mehetnek ki a városból.

Dr. **Halász** Lajos rámutat, hogy a tűzoltó főparancsnok magándolgát is feláldozza a közérdekért. Mikor a szerencsétlenségben segélyről van szó, nem méltányos olyan szükkebltlen eljárni.

Komlóssy József is hozzá szólt a dologhoz.

Szerinte a tűzoltó főparancsnok nem rendelkezhet a városi tűzoltókkal, mert a szabályrendelet szerint ez a rendőrfőkapitány joga. Viz nélkül ugy is hiába megy a segítség. A városban is lehet veszedelem. A felelősséget nem vállalhatja el senki, ha kiviszik a város fogatait.

Mezey Mihály nem osztja ezt a nézetet s **Komlóssy** kijelentése nem egyezik a valósággal. A rendőrfőkapitány felhatalmazta a rendelkezéssel s így ma is a tűzoltó főparancsnok rendelkezik a városi tűzoltókkal. — Majd a tulajdonképeni kérdéshez szól. Ezt nem inter-

pellációkkal lehet elintézni. Mindig segélyt kell nyújtani, ha veszély van. O is megütközött a városgazda eljárásán, mert az ilyen dolgot nem kalmár módon, de humanus szempontból kell kezelni. — Reméli, hogy az ő előterjesztésére majd megfelelően fog határozni a városi tanács.

Beóthy László főispán szintén megütközésnek adott kifejezést. Az ügy vizsgálat alatt van s majd kellő megoldást nyer. A városgazda a főkapitányhelyettes rendeletére is megtagadta a lovak kiadását. A humanizmus legelemibb követelménye, hogy a mikor segíthetünk, segítségünk veszedelemben levő embertársainkon. A tenkei főszolgabíró jelentése a kezei között van e szerint semmi védekezés nem volt, míg a váradi tűzoltók ki nem érkeztek. Ezek megérkezése után dobolták össze a népet s lokalizálták a tüzet. Eppen nem osztja azt a merev álláspontot, amelyet a kérdésben követtek. Kéri **Halászt**, hogy a folyamatban levő vizsgálat miatt vegye tudomásul a választ.

Az interpellációkra adott válaszokat tudomásul vették — s ezzel a közgyűlés véget ért.

Fellázadt falu.

Részletesen jelentettük, hogy ötszáz pusztányi lakos megszállta a gr. **Almássy** tulajdonát képező birtokot, egymás között felosztották s hallani sem akarnak arról, hogy a birtokot régi tulajdonosának visszaadják.

Az esetről az újabb részletek a következők:

A tömeg egy része, a mely a csendőrség megérkezéséről még mit sem tudott, gyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy másnap minden új tulajdonos, ki ki a maga földjén megkezdi a szántást. Együttal kiadták a vezérek a rendeletet, hogy jöjjön mindenki a magtárakhoz és megkapja a maga részét már az idén behordott termésből is.

Több sem kellett a tömegnek. Szekerekért, zsákokért mentek s mikor visszatértek a csendőrökkel találták szemben magukat. Előbb lármázni, kiabálni kezdték: azután látszólag megnyugodva vonultak vissza. A lázongás vezetői azonban itt is azt hangoztatták, hogy a magtárból rajtuk kívül senki sem vihet ki semmit és nem is engedik, hogy kivigyen mindaddig, a mig gr. **Almássy** a jogos birtoklást ki nem tudja nekik mutatni.

Mikor a tömeg a főszolgabíró ismételt felszólítására sem oszlott szét, **Herkely** hadnagy hat lovas és huszonhét gyalogos csendőrt vezényelt ki a tömeg eloszlatására. A csendőrség már vonult kifelé s a tömeg még mindig együtt volt s elszántan követelték vezetőik kibocsátását.

A kivonuló csendőrökkel éktelen kiabálások közben szembe szállt **Hegedüs** Mihály, szintén szajoli lakos s vasvillájával támadt ellenük. Csillag Márton őrsvezető és **Kiss** Menyhért csendőr erre egyszerre használták szuronyaikat. Csillag a **Hegedüs** Mihály balkarján, **Kiss** csendőr pedig a **Hegedüs** oldalán ejtett sebet. **Hegedüs** Mihályt a csendőrök azonnal a majorba vitték, a hol orvosi ápolás alá vették.

Ezalatt a csendőrség többi részével szembeállt a tömeg.

A csendőrség szétszórta a tömeget és visszaszorította őket a faluba. Ott talán újra gyülekeztek volna, ha észre nem veszik, hogy megérkezett a katonagág is.

Szolgálatról érkezett meg a 68. gyalogezred egy százada, a mely erős dobpergással, szuro-nyos legyverekkel vonult a falu főutcájára.

Bstére csendesség volt. Hogy a csendőrség beavatkozása mennyiben volt hatással tervekre és további szándékukra, még nem tudni.

A három elfogott vezetőt este az állomáson s onnan a szolgálati kir. ügyészséghez kísérték. A tenyősi birtokot és Szajol községét a csendőrség járőrökkel portyáztatja. A bujtató nyomozása folyamatban van.

UJDONSAGOK.

*Tisztelettel kérjük azon előfizetőin-
ket, kik a múlt, valamint a jelen évről
hátralékban vannak, hogy előfizetés
díjaitkal mielőbb kiegészítést szíves-
kedjenek.*

* **Bihunyt kanonok.** Gyásza van a csa-nád egyházmegyének. Egy régi oszlopos tagját elragadta a halál. *Spéth* Károly, csanádgyház-megyei kanonok, életének 82-ik évében, rövid szenvedés után végelgyengülésben meghalt. *Spéth* Károly 1822 évi június 30-án született Lippán, 1845-ben szentelték föl és 1848-ban kezdte meg pályáját mint káplán Ujbessenyőn. 1883-ban lett kanonok és szemináriumi rektor. Több tudományos és irodalmi társulat tagja, a pap-nevelő intézet tanára és vizsgázó bizottságának tagja. 1887-ben lett apát, 1900-ban pedig pá-pai prelátnak.

* **Utazás egy hullaszállítás körül.** Mikor a városházán keresztülvitte a tanács a délelőtti hivatalos órákat, azzal igyekeztek megnyugtani a közönséget, hogy azért délután is el lehet a sürgős ügyeket intézni, mert lesz in-spekciós tisztviselő. Hogy ez az ígélet meny-nyiben vált be, eléggé illusztrálja a következő eset, amely a városházán történt. Egyik délután sürgősen kellett kiállítani egy hullaszállítási en-gedélyt. Tudjuk, hogy ez nem tűr halasztást. De délután lévén, nem volt a városházán olyan inspekciós, aki ezt kiállíthatta és aláírhatta volna. Végre megtalálták *Dús* László v. fő-ügyészt, aki már előzőleg kijelentette, hogy nem tartja a délelőtti hivatalos órákat. Most már volt aláíró, de elvult zárva a polgármesteri iktató és a polgármesteri pecsét. Gondolomra ad-tak egy az nap iktatott darab számánál né-hányval nagyobb számot s a kéznél levő ta-nácsai pecsétet ütötték a nehezen elkészült en-gedélyre. De még ez sem volt elég. Az anya-könyvi hivatalnál sem tudták a szükséges rá-vezetések eszközölni, mert akkor még ott nem volt az inspekciós, végre megfogták a főorvost, aki a szükséges rávezetést eszközölte. Így sikerült végre szabálytalanságokkal, a va-lóban sürgős ügy elintézése. De ez csak egy azokból, amikben a közönség hátrányt szenved az új rend miatt, a mely szükséges a városi tisztviselők azon felfogása szerint: Ha sürgős — jöjjön holnap!

* **Széles-utca kövezése.** A Rét leg-szebb utcáját, a Széles-utcát a város — tud-valevőleg — parkiroztatta s a befásított térség mindkét oldalán levő kocsi-utat pedig kikövez-tette. A kövezési munkát már teljesen befejez-ték s az utakat átadták a forgalomnak. Pár év múlva a széles-utcai befásított térség valóságos nyári üdülőhelyévé fog válni a régi közönség-nek. Természetesen csak akkor, ha a rendőrség nagyobb gondtal fog örködni az új köztérre,

mint eddig s nem fogja engedni, hogy egyesek sertiések és aprómarhák legeltetésére használ-ják fel.

* **Tanári megbízás.** *Andrássy* Jenő drt, a nagyváradi fiatalok e szépművelői tehetséges tagját a vallás és közoktatásügyi miniszter a szegedi állami felelőkereskedelmi iskola jogi és közgazdasági óráinak ellátásával bizta meg az 1904—5 iskolai évtől kezdve. *Andrássy* Jenő, ki ez idő szerint *Frankó* Eudre nagyváradi ügyvédnek jelöltje, új állását a jövő hónap elején fogja elfoglalni.

* **Amikor kell egy kis szemtelen-ség.** A moder gonosztevők furfangját és bátor-ságát a lapok hasábjairól ismeri az egész vi-lág. A legjobb akasztófa humorokat nem az élcelapok, hanem maguk a gonosztevők gyár-tják. Velük született, természetes szemtelenség-vel a komolyabb »eset« nevezetessé tudják tenni. Némely alakok arezátlansága, határtalan. Tegnap délelőtt is operált egy ilyen alak, *Muza-lán* Antal cipészszegéd, aki elment *Sulfelján* Nasztázia mosónő lakására s annak szemé lát-tára összeszedte a hozzá idegenektől mosás vé-gett adott ruhákat, ládjába gyömbszöve to-vább állott. A szegény asszony hiába tiltakozott a jogtalan eltulajdonítás ellen, mit sem ért, mert különös vendég a legnagyobb lelkinyuga-lommal folytatta és be is fejezte érdekes mun-káját. Az elemelt fehérneműek értéke ötven koronára rug s bizony ha a tettes nem csipik el soká meg fogja sínyleni a látogatás árát. A tett elkövetése után *Sulfelján* Nasztázia pa-naszt emelt a rendőrségen kellemetlen vendége ellen. A rendőrség szigorú és széleskörű nyo-mozást indított a tettes kézrekerítésére.

* **A békebíró fízetése.** Tegnap délben a Körösparton, két fürdőző suhancz összeve-rekedett. A verekedés zajára nagy tömeg csődült össze. *Zsigmond* János kőművesmester béke-bíróként közlépelt a verekedőknek, de vesz-tére, mert *Farkas* Mihály az egyik verekedő, földönheverő ruhájához szaladt, melyből egy kést rántott elő s azzal oldalba szúrta *Zsig-mondot*, ki eszméletlenül rogyott össze. Az összegyűlt tömeg elfogta a késelő suhanczot s jól elpáholva ott átadták egy közeli rendőr-őrszemnek. A csavargó annyira föl volt dühödvé, hogy tajtékozni kezdett. Mérgében földhözvágta magát s nem akarta hagyni magát a rendőrtől bekisérni. Csak később, a közönség segítségével lehetett a késelőt kocsira tenni, melyen a rendőrségre szállították, hol előzetes kihall-gatása után lezárták. A szerencsétlen békebíró *Zsigmond* János sérülése súlyos, de nem élet-veszélyes. Több heti gondos ápolás után aligha-nem elhagyhatja ágyát. *Farkas* Mihályt még a mai nap folyamán át fogják kísérni az ügyész-ség börtönébe.

* **Waldeck Rousseau meghalt.** *Wal-deck* Rousseau, volt francia miniszterelnök, aug. 10-én, délután fél öt órakor meghalt. Halálát gyógyíthatatlan máj- és vesebaja okozta. — *Waldeck-Rousseau* egy tekintélyes nantési ügyvédnek volt a fia, 1879. óta szere-pelt, mint politikus. A politikában erős hibe volt a francia köztársaságnak. 1899-ben mi-niszterelnökké lett, mely minőségében ő kez-dette meg a francia szerzetesek ellen azt az ádáz harcot, melyet utóda, *Combès*, oly vak-merő kéréllhetetlenséggel, minden jog és igaz-ság lábbaltiprásával fejezett be, hogy maga *Waldeck-Rousseau* is megdöbbent tőle. — Temetése szombaton lesz Párisban, a *Clotild* templomban, a hol ravatala is elhelyezve van. Temetésén minden dísz és pompát mellőznek. A montmártsei temetőben fogják holttestét örök nyugalomra helyezni.

* **Milyen lesz az idel szűret?** Rend-kívüli időjárások alkalmával, mint amilyen a mostani is, a régi krónikákhoz szoktak for-dulni s a régi időkben történt hasonló esetek-ből igyekeznek következtetést vonni. A mai tartós és kétségbeejtő szárazság folytán szintén előveszik az egykori följegyzéseket s azt akar-ják megállapítani, hogy az elmúlt századokban előfordult száraz esztendőik idején a bortermés milyen volt. Nos hát a följegyzések kissé el-lentmoadók. 1260-ban rettenetes szárazság uralkodott, a bortermés kifűdő volt. Három évvel később aztán forróság és szárazság aggasztotta az embereket és a szűret a leg-jobbak közé tartozott. Hasonló eset történt 1294-ben és 1482-ben, valamint az 1540-ik esztendőben is. Ezekben az években három-négy hónapig sem esett az eső. Voltak azon-ban olyan meleg és száraz esztendőik is, a melyek a bortermést egyszerűen tönkretették. Ilyen volt 1448., 1556. és 1638., a mikor a szőlőtermést a hőség és a szárazság folytán valóságos katasztrófa érte. Más szóval a régi följegyzések és tapasztalatok alapján sem lehet megállapítani, hogy az idén milyen lesz a szűret.

* **Kossuth-szobor Nagyváradon.** A Kossuth-szobor intéző végrehajtó bizottságának m. tisztelt tagjait van szerencsénk f. hó 12-én (péntek) délután 6 órakor a »48-as népkör« helyiségében (Körözs-utca Szabó Gyula-ház) tartandó gyűlésre tisztelettel meghívni. Nagy-váradi, 1904. augusztus hó 11-én. Hazaúti üdvözléssel: *Oser* János h. elnök, *Katona* Mihály jegyző.

* **Hogy kárba ne vesszen.** Az egy leti orvos *János* gazdának gyomorgörcsök el-len orvosságot rendelt. Mire azonban a beteg a patikába ért, elmúlt a fájdalom, de azért oda szól a gyógyszerésznek: Kérem ténsur eimult már a bajom; tessék a medacziná helyét egy iskátulya bajuszpedrót adni, hogy ne vesszen kárba a recepticz.

* **Xénia nyertese.** Hírül adtuk a múlt héten, hogy *Elsedy* Albert bátyánk egyik, kitűnően sikerült tájképet a *Xénia* név hodolója nyerte meg — a képen lévő, de nem látható léghajóval egyetemben. Közleményünk folytán a nyertes férfi nálunk jelentkezett is, de mivel egyelőre incognitó kíván maradni, ez uton kéri fel a művészt, szíves-kedjék a festményt szerkesztőségünkben deponálni, a hol ő átfogja venni.

* **Rejtélyes halál.** *Hal* Johanna ko-lozsvári születésű 32 éves magánzó Kolozs-vári-utcai lakásán tegnap este 10 óra tájban hirtelen rosszul lett. A házbeliek rögtön orvo-sért és rendőrt telefonáltak. Az eszméletben állapotban levő nőt a gyorsan előérkezett 41-es számú rendőr beszállította a kórházba, ahol aztán a nélkül, hogy eszméltre tért volna, meghalt. Az esetről a nagyváradi kir. ügyészséget is értesítették, mely a rejtélyes ha-lál megállapítása végett elrendelte a hulla fel-boncolását.

* **Egy fürdő fiu halála.** *Togyerás* Já-nos, 7 éves fiú, ki apja jószágait legeltette, *Kisjenőn* a falu melletti tóban fürdés közben a vízbe fullt.

* **Hull a fáknak a levele . . .** Pedig még milyen messze vagyunk az ősztől. A nagy szárazság, az óriási hőség idelől megárgította a fák leveleit, hogy még azt a kevés időt se élhessék át teljes pompájukban, mely alatt zöldelniük kellett volna. A sétaterek és az erdők fái alatt vastag rétegben hevernek a megsárgult, leszáradt levelek. Talán ők is gyászolni akarják azt az áldástalan, inséges esztendőt, mely nyomorával meg fogja tanítani az embereket Istenhez térni. Még az örökzöld fe-nyő is hágyadtabbak, mint máskor. Az egész természet megváltozott, csak az emberek nem. Ők majd később fogják megsírni a 1904-ik esztendőt; mikor már a nyomor, az inség kol-dussá tette a nemzetet . . .

* **Ellopott arany gyűrű.** *Kis* Juliska szakácsnő fő-utcai lakásából, tegnap virradóra ismeretlen tettes ellopta a leány tiz koronát

érő arany gyűrűjét, mely egyetlen ékszere volt. A lopást valószínűleg a házi viszonyokkal ismerős egyén követte el, mert a szakácsné este lefekvéskor gyűrűjét asztalára tette s teljesen idegen nem fordulhatott meg reggelig a szobájában. A tolvajlásról a rendőrséget is értesítette, mely elrendelte a tettesnek a nyomozását.

* **Részegen a halálba.** Dörner Miklós, aj-palotai lakos tegnap nagyon leitta magát. Mikor aztán ittas állapotban lakására ment, a háza kapuja előtt összeesett és meghalt.

* **Elveszett egy fehérszörű sárgás foltos vizslakutya.** Becstületes megtalálóját jelentkezzék a rendőrségen, hol illő jutalomban részesül.

SZÍNHÁZ.

Uj színház Egerben. Aug. 20-ára valószínűleg elkészül Egerben az új színház. A színházi bizottság Balla Kálmánal, a miskolci szinkertület igazgatójával már megkötötte a szerződést. A szezon aug. 20-ától okt. 13-áig tart. A szezon alatt köteles a társulat minden nap játszani s hetenkint két féláru előadást tartani. Jutalomjátékot egyáltalán nem enged a szerződés. A megnyitó előadást a színházi bizottság akarta rendezni az új színház javára, de erre a célra Balla Kálmán a tél folyamán ajánlott föl egy előadást.

TAVIRATOK.

Császká György utolsó órái.

Budapest, aug. 11. (Saját tud. táv.) A beteg főpaprak már tegnap délben 39.7 fokos láza volt. Orvosai tüdőgyulladást konstátáltak. Az agónia ma délután 3 órakor kezdődött, 4 órakor felvette a beteg főpap az utolsó kenetet, miután előbb ájtatosan meggyónt és megáldozott. Az egész agónia alatt egy kis ezüst feszületet tartott a kezében, melyet áhitattal csókolgatott. Utolsó szavai titkárához voltak, hogy majd holnap fogja aláírni az aktákat. A halál 5 óra 30 perczkor állt be.

A háboru.

Port-Arthur bevételének késik.

Tokio, aug. 11. Port-Arthur bevételének késlekedése itt nagy izgatottságot kelt. A külföldön csendes nép napokint megjelenik a hadügyminiszterium előtt, és Port-Arthur elfoglalásáról követelnék híreket. A népet megnyugtadják, hogy az rövid időn belül bekövetkezik.

Tengeri csata.

Budapest, aug. 11. (Saj. tud. táv.) Az orosz hajóhad kivonult a port-arthuri kikötőből a nyílt tengerre, ahol Togo rögtön támadni kezdte. Kemény csata fejlődött ki, mely éjfélig tartott. A japán torpedó flotta azután is támadást tett az orosz hajóhad ellen. Hajnalhasadtakor a japánok azt vették észre, hogy a Retvizán és egy másik nagy cirklálóhajó uszik Port-Arthur felé.

Az oroszok támadásra készülnek.

Budapest, aug. 11. (Saját tud. táv.) Anpingnál az oroszok sziklakat törnek, hogy hadállásukat megerősítsék. Ugy látzik, támadásra készülnek. Mukdennél óriási számu orosz haderő van, hogy utját állja Kurokinak. Az orosz haderő folyton kap erősítő csapatokat.

A japán űtegek és orosz haderő.

Budapest, aug. 11. (Saj. tud. táv.) Az orosz hajóhadat a port-Arthuri kikötőből a japán part űtegek tüzelése szorította ki a nyílt tengerre.

Sztrájkoló pinczerek.

Toulouz, aug. 11. A sztrájkoló kávéházi pinczerek ma újból tüntettek. Egy kávéházat követ dobáltak meg. A csendőrség többször kivont fegyverrel ment rájuk és végül helyreállította a rendet. Egy csendőrt súlyosan megsebesítettek.

Bányászok sztrájkja.

Dux, aug. 11. Az új szolgálati rend következtében a bruchi tárnákban sztrájk elkezdett a munkások között. A reggel leszálláskor 800 ember maradt kin.

REGÉNYCSARNOK.

A brixtoni rejtély.

— Bűnügyi regény. —

Írta: A. C. D. (Angolból.)

Második rész.

(A Szentek Országá.)

I. FEJEZET.

A nagy szikló-sivatag.

Észak-Amerikának közepén van egy roppant nagy, kiellen sivatag, mely sok esztendeig akadály volt a civilizáció terjedésének. A Sierra-Nevadától Nebraskáig s a Yellowstone-folyótól észak felől, a Coloradóig dél felé, a csőnd és pusztaság birodalma ez a vidék. Nem mondhatni azonban, hogy egyhangú; hófödte hegyek és alacsony domborok váltakoznak rajta, mely völgyekkel, sziklás hasadékokkal; itt-ott sebes folyók törnek elő a sűrű hasadékokból és gyorsan szelik át a roppant síkságokat, melyek télen a hó, nyáron az ép oly fehér szikló tatar.

Talán az egész világon sincs oly szomorú, visszariadó vidék, mint az, amely a Sierra-Blanca északi lábainál kezdődik. A meddig a szem lát, végtelen messzeségben terjedez a sivatag alföld, melynek fehéren csillogó szikló-kérgét csak itt-ott tarkítja meg egy-egy pocsolyan, vagy csene ész bokor. A szemhát tulsó végén magas, hófödte csucok kéklének, de sehol nyoma sincs az életnek; — se madár, se néglábu nem él azon a tájon, s oly pusztaság és csöndes a vidék köröskörül, mint nyári éjszakán a temető.

A hegyről letekintve, kanyargós ut látszik, mely derékban szeli át a sivatagot és elvész a távolból. De, aki lemegy a síkra és közelebbről nézi meg ezt az utat, eliszonyodik: — csonthalmok szegélyezik jobbról-balról, elhullott ókrók és emberek csontjai... s tiz-nötszáz mérföld hosszúságban a szörnyű mériföld martaók jelzik az utat!

Az 1847-ik év május hónapjában egyetlen egy utas jart e szörnyű vidéken. Ránézve nem lehetett volna megmondani, hogy az öttevhez van-e közelebb, vagy a hatvanhoz. Az arca sovány és naptól ég-tett volt, mint a pergamén simult kiálló pofacsontjaira, míg öszbevegyült, hosszú, fekete haja bozontosan hullott a homlokára és a vállára. Beesett szemei lázas tüben égtek és sovány, aszott kezei görcsösen szorongatták a puskát, melyre támaszkodott. Hatalmas, izmos természetéről leírt az erő, de sovány arcán, görcsödt alakján meglátszott, hogy végkép oda van... az éhség és szomjúság elcsigázta, összetörte, ez az ember már a halállal vívódott.

Fáradtan vándorogott föl a kis dombra, melyen állt és reménykedve nézett szét, hogy nem lát-e vizet valahol... De bármire nézett a végtelen sivatagon, sehol se látott vizet, sőt még csak növényzetet se, melynek ottlétéből arra következtethetett volna, hogy víz is van a közelben.

— Mindegy már nekem! — sáhajtott halkán. — Itt is ép oly jól meghalhatok, mint akár otthon, az ágyamban!...

Leheveredett a földre, de előbb letette puskáját s egy nagy szürke abroszba kötött batyut is, melyet a hátán cipelt. Ugy tetézett, hogy a batyu már nagyon nehéz volt, mert mikor az utas leemelte válláról, hirtelen és ütődéssel esett a földre...

Ugyanakkor valami nyögő, siró hang tört elő a batyuból s mindjárt rá kibújt a kis sápadt arc, rajta két gyönyörű, barna szem s a kis leány panaszos szemrohánással mondta:

— Nem vigyáztál rám és megütöttem magam!

— Oh, pedig nem akartam ám! — fogadkozott az öreg bűnbánóan.

A kis leány most már egészen kibújt a batyuból; körülkelül öt éves lehetett és cinos, tiszta ruháskáján, fehér kötényén meglátszott a szerető anya gondossága. Bár ő is sápadt volt, azért a színe is, ereje is több volt, mint a társáé; az éhség és szomjúság még nem gyötörte el annyira.

— Hol fáj, kedvesem, hol fáj? — kérdezte az öreg agódova, látván, hogy a kis leány a fejét dörzsöli.

— Itt nil... Es csókolj meg, akkor elmúlik, — felelte a kicsike, odatartva a fejét. — Anya is mindig úgy szokta... De hol van az anya?

— Elment kedvesem... de ne félj... nemsokára ismét meglátod.

— Elment? — csóvalta fejét a kis leány. — Ez igazán furcsa; még csak el se bocsuzott tőlem... Pedig máskor mindig összevisszacsókolj, ha csak a szomszédba ment is... és most három nap óta oda jár... Hanem milyen meleg van itten!... Oly szomjas vagyok, hogy még... és éhes is vagyok... Nincs egy kis víz valahol, nagyapám... vagy egy kis kenyér?...

(Folyt. köv.)

KOZGAZDASAG.

Határídők.

Budapest, aug. 11.

Buzaáprilisra	—	—	—	—	7.86
Buza október	—	—	—	—	7.86
Tengeri	—	—	—	—	6.96
Rozs okt.	—	—	—	—	6.
Zab ápr.	—	—	—	—	5.90
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	11.900

Értéktőzsde.

Budapest, aug. 11.

Osztrák hitel	—	—	—	—	685.50
Magyar hitel	—	—	—	—	749.50
Allmvasut	—	—	—	—	694.—
Rimamurányi	—	—	—	—	488.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	585.25
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

Budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. aug. 11-én.

Magyar aranyjáradék 4%	—	—	—	—	118.75
Magyar koronajáradék	—	—	—	—	97.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4%	—	—	—	—	89
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	97.75
Italméresi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.50

Horvát szlavin földterhermentési kövényt	2.06
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	1.61
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	98.75
Oszták járadék papirban	99.75
Oszták járadék papirban	118.50
Oszták járadék aranyban	.99
Oszták korona járadék	155.

Oszták államsorsjegyek	16.00
Oszták magyarban részvény	752.79
Magyar hitelbankrészvény	688.25
Oszták hitelintézet részvény	632.50
Párisi vista	.19
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.17
Németbirodalmi márka	85289.

Londoni vista	96
20 márkás arany	28 44

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.**„JEGENYE“**gyönyörű fekvésű **gyógyfürdő.**

(1600 méter magasan.)

Bánffy-Hunyad és Kolozsvár közt.

Vásártelki vasas Moor-fürdők.

11° Lobogó-fürdők.

Igazgató orvos:

Dr. Kazay Kálmán.

J a v a l v a:

kezdődő tüdőbajosoknak, scrof-lólikusoknak, angolkórosoknak csuz, vérszegénység, idegesség ellen.

Prospectust küld

761

a kezelőség.**Özv. BREM JÁNOS-né**

nyilvánossági joggal felruházott

m a g á n

tan- és nevelőintézete

leányok számára

S Z É K E L Y H I D O N.

Tanítja az elemi és polgári leányiskolák összes tananyagát. Különös és kiváló oktatást ad a *német- és francia-nyelvben*, valamint *zongorajátékban*. Az oktatás mellett kiváló gond van fordítva a szolid és házas nevelésre.

Rendkívül egészséges fekvése, páratlan ellátása és gondozása miatt melegen ajánlható minden szülőnek, kinek leánya testi és lelki fejlődése becses.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
k ö r l e v e l e k,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

A
„Központi Takarékpénztár“ rész-
 vénytársaság
 Nagyvárad, Olaszi
 Színház- és Szilágyi-Dezső-utca sarkán Adorján Emil ház
 Törlesztéses
jelzálogkölcsonöket nyujt
 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi
 visszafizetésre.
 A kölcsönöket a legolcsóbb kamatláb
 mellett folyósítjuk és a legrövidebb idő
 alatt bonyolítjuk le.

A törlesztéses kölcsönöket záloglevél
 alapján nyujtjuk, azonban a záloglevele-
 ket teljes névértékben számoljuk el, azaz
 a kölcsön teljes összegben fizettetik ki.

*Drága kamatozásu kölcsönök he-
 lyett olcsóbb kamatozásu kölcsönöket
 belyeg és illeték mentesen nyujtunk.*

Kölcsönöknél hiteles telekkönyvi ki-
 vonat, hiteles telekkönyvi birtokiv, eset-
 leg községi becsü bizonyítvány beküldése
 elegendő.

A „Központi Takarékpénztár“
 részvénytársaság.

Hirdetmény.

A
„Nagyvárad Hítelbank Részvénytársaság“
 (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)
 elfogad betéteket könyvecskékre és folyó
 számlára:
 6 hóig elhelyezett **5%-os** kamatot
 összeg után fizet.
 Előnyös feltételek mellett leszámítol
 váltókat.
 Jelzálogokra kölcsönöket nyujt.
 Értékpapírok, ékszerek és terményekre
 előleget ad.

897

AZ igazgatóság.

Hatóságilag engedélyezett

VÉGELADÁS!

Más vállalat miatt az üzlet teljesen feloszlik.

ÜZLETHELYISÉG is KIADÓ.

SERÉNYI M. Szt.-László-tér, Sas-szálloda kapuja mellett.

Az összes raktáron lévő árukat gyári áron alul is eladom. U. m: valódi *tajtékpipák és szipkák, solingeni zsebkések és borotvák, esőernyők, sétapálczák, dohány, szivar- és pénztárczák, evőeszközök, tálczák, gyermekjátékok, harmonikák, sérvkötők, különlegességek és mindenféle kefeáru, illatszerek, fapipák, francia-babák' iskolatáskák, pipaszárok, fésük, flóta, pikula, hegedük és hegedü-vonók, és hurok, piaci táskák, férfi ingek, lábravalók, kezelők, gallérok, nyakkendők és harisnyák, külf. kosarak, kézi, asztali és zsebtükrök, külf. szemüvegek stb. stb. Kitűnő Singer varrógépek mesés olcsó árban.*

Csak rövid ideig

Előre haladt idény miatt
 az összes nyári szép válogatott rőfös és női divat-árukat
 nagyon olcsón elárusítjuk.

Maradékok:

500 méter maradék voil finom . . . 19 kr.	500 méter maradék áttört batiszt 13 kr.
500 méter maradék francia batiszt 21 kr.	500 méter maradék atlasz szaten 22 kr.
500 méter maradék ruha vászon 25 kr.	5000 méter maradék hazai delin 28 kr.
5000 méter maradék francia delin 37 kr.	

Csipke maradékok 1 kr.-tól feljebb.

Kovács L. és Társánál

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.